

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Анотація. Визначено поняття "депозит", розглянуто особливості облікових процедур, залучення та розміщення комерційними банками коштів на депозит.

Аннотация. Определено понятие "депозит", рассмотрены особенности учетных процедур, привлечение и размещение коммерческими банками средств на депозит.

Annotation. The notion of deposit is defined, the features of registration procedures are considered, bringing and placing by the commercial banks of facilities on a deposit are considered.

Ключові слова: депозит, депозитні операції, принципи бухгалтерського обліку, амортизація суми неамортизованої премії (дисконту).

Депозит є одним з найбільш важливих ресурсів банку, оскільки він становить кредит населення, підприємств, організацій іншим клієнтам банку безпосередньо через банківську систему, що вирішує проблеми достатнього бюджетного фінансування. Тому депозит можна розглядати як джерело поповнення ресурсів банку, а правильне та своєчасне відображення в обліку депозитних операцій – як запоруку ефективної роботи банку.

Дослідження проблеми обліку депозитних операцій займалися науковці та практики, зокрема Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф., Герасимович А. М., Доллан Е. Дж., Гальчинський А. С. Але до теперішнього часу серед вчених не існує єдиної думки щодо визначення поняття "депозит", що обумовлює необхідність систематизації різних точок зору. Проте можна зазначити, що питання облікових процедур потребує більш детального дослідження.

Метою дослідження є розгляд особливостей обліку депозитних операцій та аналіз облікових процедур за депозитними операціями.

У рамках поставленої мети визначені такі завдання: розглянути визначення поняття "депозит" згідно з нормативною та законодавчою базою; порядок розміщення банком коштів на депозит; визначити порядок амортизації суми неамортизованої премії (дисконту).

Об'єктом дослідження є депозитні операції банку.

Предмет дослідження – облікові процеси та процедури за депозитними операціями банку.

Згідно з Положенням про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами [1] під депозитом (вкладом) розуміються грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті відповідно до законодавства України та умов договору.

Бухгалтерський облік депозитних операцій ґрунтується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах [2, с. 125–130]: безперервності діяльності установи банку; обережності; стабільності правил бухгалтерського обліку; нарахування доходів та видатків; дати операції, окремого відображення активів та пасивів; переваги змісту над формою; оцінки активів та пасивів.

Суб'єктами депозитних операцій є комерційні банки, які виступають як позичальники, а також кредитори – власники коштів.

Об'єктом депозитних операцій є кошти, передані комерційному банку на умовах, визначених угодою (з виплатою процентів або на безпроцентній основі) [3, с. 182].

Під депозитною базою банку розуміють сукупність коштів на депозитних рахунках клієнтів, відкритих у банку на договірних умовах. Ресурсна база сучасного банку характеризується широкою різноманітністю видів депозитів, що ускладнює регулювання процесу формування банківських ресурсів.

За строками використання коштів вкладу (депозити) поділяються на вклади (депозити) до запитання, депозити на визначений строк (строкові) та ощадні депозити.

До депозитів до запитання відносяться кошти на кореспондентських рахунках інших банків; кошти місцевих бюджетів та клієнтів, які утримуються за рахунок місцевих бюджетів; кошти позабюджетних фондів; кошти на поточних рахунках суб'єктів господарювання, фізичних осіб, небанківських фінансових установ [4, с. 122].

Порядок відкриття депозитних рахунків у національній та іноземній валюті, а також поточних бюджетних рахунків у національній валюті України та проведення операцій за ними регулюються чинним законодавством України.

Усі особові рахунки вкладників підлягають реєстрації як у бухгалтерії, так і в депозитному відділі банку. Датою відкриття депозитного рахунку є дата надходження грошових коштів на депозитний рахунок. Юридичні особи мають право перераховувати кошти на депозитний рахунок тільки з поточного рахунку, а фізичні особи – перераховувати з поточного рахунку або вносити кошти готівкою.

Депозитні операції можуть вестися в іноземній валюті та банківських металах. Курсова різниця від таких операцій відображається на рахунок 6204 "Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами".

Залучені кошти до банку на відповідну дату здійснення такої операції відображаються проводкою: за дебетом рахунки для обліку грошових коштів і банківських металів, рахунки клієнтів, а за кредитом рахунки для обліку залучених вкладів (депозитів).

Відображення в обліку операцій з продовження строку дії (продлонгації) вкладних (депозитних) договорів здійснюється за відповідними аналітичними рахунками з обліку короткострокової або довгострокової заборгованості Плану аналітичних рахунків, що розробляє кожний комерційний банк залежно від строку, що визнається від дати прорлонгації договору до дати її погашення [3, с. 186].

Не рідше одного разу на місяць протягом строку дії депозиту здійснюється амортизація суми неамортизованого дисконту, що має таке відображення в обліку: за дебетом рахунки для обліку процентних витрат за залученими вкладами (депозитами); за кредитом рахунки для обліку неамортизованого дисконту за строковими коштами [1].

Амортизація неамортизованої суми премії здійснюється не рідше одного разу на місяць з використаними рахунків витрат протягом строку дії депозиту та відображається проводкою: за дебетом рахунки для обліку неамортизованої премії за строковими коштами, а за кредитом рахунки для обліку процентних витрат за залученими вкладами (депозитами).

Сума вкладу (депозиту) на вкладному (депозитному) рахунку до часу його повернення ураховується банком.

Активними депозитними операціями є розміщення банківських коштів на вклади в інші банки, а пасивними депозитними операціями – кошти, залучені банком. Депозитні операції можуть бути активними лише на міжбанківському кредитному ринку [3, с. 183].

Залежно від методу виплати процентів за депозитами – за період або на період (авансом) – змінюється сума, що надходить від депонента. У будь-якому разі номінальна сума депозиту і сума, що враховується на депозитному рахунку, збігаються.

Слід зазначити, що депозит відіграє значну роль у формуванні політики банку.

Ресурсна база банку має найважливіше значення і є основним чинником успішної його діяльності, тому що формування ресурсів та надання кредитів знаходяться в тісному взаємозв'язку.

Дані питання потребують подальших досліджень, як напрямок удосконалення депозитних операцій можна запропонувати розширення кола депозитних рахунків клієнта за різноманітними режимами, а також удосконалення облікових процедур створення депозитів та формування банківських резервів.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України від 27.12.2007 р. № 481 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. 2. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках України / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 2004. – 636 с. 3. Глебова Н. В. Облік у банках : навч. посібник / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 308 с. 4. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках : підручник / Литвин Н. Б. – К. : Хай-Тек Прес, 2010. – 608 с.